

PROTOCOL  
(SEKSUEEL) MISBRUIK IN PASTORALE EN  
KERKELIJKE GEZAGSRELATIES  
EN  
HANDREIKING HUISELIJK GEWELD

Hervormde Gemeente Barneveld  
vastgesteld door de Algemene Kerkenraad  
25 november 2015

## Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Woord vooraf.....	3
Inleiding.....	4
Doelgroep.....	4
Protocol (seksueel) misbruik in pastorale of kerkelijke gezagsrelaties.....	5
Inleiding.....	5
Protocollen (seksueel) misbruik in de kerk.....	5
Definitie (seksueel) misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties.....	6
Meer weten?.....	6
Meldpunten en ondersteuning.....	7
Werkwijze Algemene Omgangsregels en Gedragscode tegen seksueel misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties.....	10
Algemene Omgangsregels en Gedragscode tegen seksueel misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties.....	11
Inleiding.....	11
Algemene omgangsregels.....	11
Gedragscode tegen seksueel misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties.....	12
Huiselijk geweld.....	14
Inleiding.....	14
Meer weten?.....	14
Ondersteuning voor betaalde kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger.....	14
Toelichting en Stappenplan voor catecheten, mentoren en jeugdwerkers (seksueel) misbruik in de kerk en huiselijk geweld.....	16
Protocol Misbruik en Huiselijk geweld.....	16
Eerste reactie.....	16
Geheimhouding.....	16
Iemand erbij halen.....	16
Intern overleg.....	17
Beslissen wat te doen.....	17
Nazorg jongere.....	17
STAPPENPLAN.....	18
PRAKTISCHE HANDVATTEN EN ACHTERGRONDINFORMATIE.....	18

## Woord vooraf

Dit document bestaat uit twee delen:

- Protocol (seksueel) misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties
- Handreiking Huiselijk geweld

Het Protocol en de Handreiking zijn bedoeld voor alle predikanten, betaalde kerkelijk werkers en kerkelijk vrijwilligers uit een aantal specifieke groepen in de Hervormde Gemeente Barneveld. De doelgroep wordt in het document nader toegelicht. Bovenstaand document is gepubliceerd op de website van de Hervormde Gemeente te Barneveld.

Op de website vindt men tevens een overzicht van vertrouwenspersonen en hulpverleningsinstellingen met contactgegevens en een overzicht met Algemene Omgangsregels. Deze beide overzichten zijn speciaal bedoeld voor alle leden van de Hervormde Gemeente te Barneveld.

W| <http://onzegemeente.hervormdbarneveld.nl/pastoraatgemeenteopbouw.html>

Algemene Kerkenraad

25 november 2015

## Inleiding

De laatste jaren is duidelijk gebleken dat ook binnen kerkgenootschappen ongewenst gedrag of seksueel misbruik kan plaatsvinden, met alle ingrijpende gevolgen van dien. Als de kerk een gemeenschap wil zijn waar jongeren en ouderen zich thuis voelen, dan zal de kerk voor hen veilig en betrouwbaar moeten zijn. Juist in de kerk wil je dat jong en oud zich veilig voelen en een gezond vertrouwen in God en mensen kunnen ontwikkelen.

Daarnaast dringt de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) erop aan dat kerkelijke gemeenten beleid hebben op het gebied van veilig gemeentewerk om hun gemeenteleden bewust te maken van (on)gewenst gedrag en ter voorkoming van (seksueel) misbruik. Positief neveneffect hiervan is dat de plaatselijke gemeente aan buitenstaanders (maatschappelijk werk, lokale pers e.d.) kan laten zien dat zij dit thema serieus neemt.

Daarom heeft de Algemene Kerkenraad een aanvullend protocol vastgesteld dat gericht is op het voorkomen van situaties van (seksueel) misbruik van pastoranten door kerkelijk betaalde beroepskrachten/kerkelijk vrijwilligers in de Hervormde Gemeente van Barneveld.

Aangezien gemeenteleden helaas ook te maken kunnen krijgen met huiselijk geweld is in dit document voor betaalde kerkelijk werkers/kerkelijk vrijwilligers tevens een Handreiking huiselijk geweld opgenomen.

Het is van belang dat er duidelijkheid gegeven wordt over:

- waar de betaalde kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger informatie kan vinden over seksueel misbruik in de kerk en huiselijk geweld; bijv. wat het inhoudt en hoe men het signaleert.
- waar de betaalde kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger terecht kan voor het melden van of het vermoeden hebben van seksueel misbruik in de kerk en huiselijk geweld.
- waar men als betaalde kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger ondersteuning kan vinden op deze gebieden.
- de **Algemene Omgangsregels** en **Gedragscode tegen seksueel misbruik in pastorale en kerkelijk gezagsrelaties** voor betaalde kerkelijk werkers/kerkelijk vrijwilligers

## Doelgroep

Het document 'Protocol (seksueel) misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties en Handreiking huiselijk geweld' is bedoeld voor **betaalde kerkelijk werkers** (predikanten, jeugdwerkcoördinator, coördinator Hervormde Gemeente Barneveld en zij die bijstand verlenen in het pastoraat) en **kerkelijk vrijwilligers** die werkzaam zijn als ambtsdrager, koster, pastoraal werker van Psycho Pastorale Begeleiding, Bevrijdingspastoraat, catecheet/mentor en jeugdleider (van zondagsschool, jeugdclub, Rafiki, Breakpoint, Dostyolu-jeugdactiviteiten, Athletes in Action, tienerbijbelstudie- en youth alphakring) en **voorzitters/coördinatoren** van de catechese, alle soorten jeugdclubs en jeugdactiviteiten, Jeugdbeleidsraad, Pastoraat en Gemeenteopbouw, Centrale Evangelisatiecommissie, Sing-inn, Zendingscommissie, Huwelijkskring, Marriage Course, Kinderoppas, Bijbelklas, Jeugdweek en Dostyolu in de Hervormde Gemeente te Barneveld. In overleg zijn (nieuwe) groepen toe te voegen wanneer door het Orgaan van Bijstand Pastoraat en Gemeenteopbouw dit in een vergadering heeft besloten.

## Protocol (seksueel) misbruik in pastorale of kerkelijke gezagsrelaties

### Inleiding

Het is zonder meer een zegen te noemen dat zoveel mensen in onze gemeente zich in willen zetten voor werk in de kerk. Over de gehele breedte van onze gemeente zijn zij actief. Naast de betaalde beroepskrachten (o.a. predikanten, pastoraatondersteuners en jeugdwerkcoördinator), zijn er ook vele kerkelijk vrijwilligers in onze gemeente werkzaam. We denken hierbij aan kerkenraadsleden, koster, pastoraal werkers (Psycho Pastorale Begeleiding en Bevrijdingspastoraat), jeugdwerkers en catecheten.

Op vele manieren komen zij in contact met de leden van onze gemeente. Dat gaat bijna altijd goed en het geeft zelden problemen. Maar het kan wel problemen geven. Wanneer in de verhouding tussen degene die een functie heeft bij een kerkelijke activiteit en een gemeentelid of mede collega de grenzen van normale omgang worden overschreden. Wat is nu de grens in de omgang met gemeenteleden (volwassenen, kinderen en tieners), die aan onze zorg zijn toevertrouwd? Zijn daar heldere grenzen te benoemen? Dat is tamelijk lastig om aan te duiden.

Vanwege het belang van het goed omgaan met elkaar en het voorkomen van grensoverschrijdend seksueel gedrag heeft de Algemene Kerkenraad voor alle predikanten, betaalde kerkelijk werkers en kerkelijk vrijwilligers die vallen onder de eerdergenoemde doelgroep **Algemene Omgangsregels en Gedragscode tegen seksueel misbruik opgesteld** opgesteld (bijlage 1). Dit document dient te worden ondertekend door de desbetreffende personen.

### Protocollen (seksueel) misbruik in de kerk

Het 'protocol (seksueel) misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties' van de Hervormde Gemeente Barneveld is aanvullend op het door de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) opgestelde protocol. Het aanvullende protocol beschrijft specifieke aanvullingen en concrete uitwerkingen op het PKN-protocol en geeft inzicht hoe men moet omgaan met (seksueel) misbruik in de kerk en wat er verwacht wordt van de betaalde kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger in onze Hervormde Gemeente. Dit protocol bevat een overzicht van meldpunten, vertrouwenspersonen en hulpverleningsinstanties en bevat een bijlage met Algemene Omgangsregels en Gedragscode tegen seksueel misbruik.

Het eerder genoemde 'Protocol voor gemeenten die geconfronteerd worden met (seksueel) misbruik in pastorale of gezagsrelaties' van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) is te vinden op:

<http://www.protestantsekerk.nl/Lists/PKN-Bibliotheek/Protocol-voor-gemeenten-die-geconfronteerd-worden-met-seksueel-misbruik-in-pastorale-en-gezagsrelaties.pdf>

De Protestantse Kerk in Nederland heeft ook een Gedragscode voor predikanten en betaalde beroepskrachten van de Protestantse Kerk in Nederland. Een ieder die als predikant of betaalde kracht in dienst treedt, moet zich hier automatisch aan houden. Zie <http://www.protestantsekerk.nl/Lists/PKN-Bibliotheek/Beroepscode-en-gedragsregels-predikanten-en-kerkelijk-werkers.pdf>

## Definitie (seksueel) misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties

Indien er in het protocol haakjes gebruikt worden bij (seksueel) misbruik, houdt dat in dat er twee soorten misbruik bedoeld worden: seksueel misbruik en algemeen misbruik in de kerk.

Hieronder worden beide soorten misbruik toegelicht.

### Seksueel misbruik in de kerk

Misbruik van macht of vertrouwen door een betaalde kerkelijk werker of een kerkelijk vrijwilliger ten opzichte van een gemeentelid in de vorm van seksuele handelingen, seksuele toespelingen of uitnodigen tot seksueel contact meestal onder druk van geheimhouding.

Voorbeeld: Een gemeentelid neemt een kerkelijk werker (bijvoorbeeld een predikant) of een kerkelijk vrijwilliger (bijvoorbeeld een kerkenraadslid, pastoraal- of jeugdwerker) in vertrouwen. Deze persoon wordt een steun en toeverlaat. Dan blijkt dat geleidelijk de grens van een gewoon pastoraal contact overschreden wordt. Er ontstaat een persoonlijke, intieme verhouding, die niet in een professionele relatie thuishoort. De pastor of functionaris maakt dan misbruik van zijn macht en van het vertrouwen van het gemeentelid. En dat kan niet. In zo'n geval spreken we van seksueel misbruik in een pastorale of kerkelijke gezagsrelatie.

### Algemeen misbruik in de kerk

Misbruik van macht of vertrouwen door een betaalde kerkelijk werker of een kerkelijk vrijwilliger ten opzichte van een gemeentelid in de vorm van ongelijkwaardige behandeling zoals pesten, machtsmisbruik, financiële uitbuiting, discriminerende, racistische, seksistische, intimiderende gedragingen of opmerkingen of het hiertoe aanzetten.

## Meer weten?

Als een betaalde kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger in algemene zin meer wil weten over seksueel misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties of behoefte heeft aan een pastorale handreiking, kan men informatie vinden op de hierna genoemde websites en het Kerkelijk Bureau van de Hervormde Gemeente Barneveld.

- **Interkerkelijk samenwerkingsverband tegen Seksueel Misbruik in Pastorale Relaties:**  
Zie: [www.smpr.nl](http://www.smpr.nl)  
Hier is informatie te vinden over o.a. wat seksueel misbruik in pastorale relaties en gemeente inhoudt, het meldpunt en welke literatuur over dit onderwerp voorhanden is.
- **Voorbeelden van literatuur** rondom Seksueel misbruik in Pastorale relaties:
  - "Geschonden lichaam – pastorale gids voor gemeenten die geconfronteerd worden met seksueel geweld". Volledig boek is hier te downloaden:  
[http://www.ruardqanzevoort.nl/pdf/2000\\_Geschonden\\_lichaam.pdf](http://www.ruardqanzevoort.nl/pdf/2000_Geschonden_lichaam.pdf)
  - "Doen wat je moet doen" – werkboek voor predikanten die gemeenteleden begeleiden bij het verwerken van seksueel misbruik in pastorale of gezagsrelatie. Met voorbeelden en informatie over de mogelijkheid van begeleiding door vertrouwenspersoon van de SMPR.  
<https://webwinkel.pkn.nl/smprdoenwatjemoetdoen/4200-0099>. Dit is te leen bij Kerkelijk Bureau van Hervormde Gemeente Barneveld.

## Meldpunten en ondersteuning

Bij (vermoeden van) (seksueel) misbruik in pastorale of kerkelijke gezagsrelaties kunnen betaalde kerkelijk werkers/kerkelijk vrijwilligers voor melden, advies en ondersteuning terecht bij:

1. **interne vertrouwenspersonen** van de Hervormde Gemeente Barneveld
2. **externe vertrouwenspersonen** binnen en buiten Barneveld

NB: ook gemeenteleden worden geïnformeerd over vertrouwenspersonen en hulpverleningsadressen (o.a. via de website van de Hervormde Gemeente Barneveld).

## Interne vertrouwenspersonen

De Interne Vertrouwenspersonen fungeren binnen de gemeente als centraal punt voor het melden van of advies vragen bij (een vermoeden van) (seksueel) misbruik.

De taak van de Interne Vertrouwenspersoon is voornamelijk het bieden van een luisterend oor, doorvragen wat nodig is en indien nodig contact opnemen met de professionele hulpverleningsorganisatie Elan te Barneveld (tenzij er gegronde redenen zijn om een andere organisatie in te schakelen). De Interne Vertrouwenspersoon zal een coördinerende taak hebben in het vervolgttraject. Hierin leidend is het 'Protocol voor gemeenten die geconfronteerd worden met (seksueel) misbruik in pastorale en gezagsrelaties' van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). Zie 'protocollen (seksueel) misbruik in de kerk' (pagina 5).

De Hervormde Gemeente Barneveld heeft de volgende Interne Vertrouwenspersonen:  
Pastoraal werkers van Psycho Pastorale Begeleiding (PPB).

- Mevrouw Marjolein van der Want – Groenevelt (coördinator)  
T | 06 – 187 96 168  
E | [ppb@hervormdbarneveld.nl](mailto:ppb@hervormdbarneveld.nl)
- De heer Cock Kroon  
T | 0342 – 418485  
E | [j.kroon62@kpnplanet.nl](mailto:j.kroon62@kpnplanet.nl)

Opmerkingen:

- De Algemene Kerkenraad benoemt de Interne Vertrouwenspersonen.
- Het streven is een man en vrouw in de functie van Interne Vertrouwenspersoon te benoemen.
- De Interne Vertrouwenspersonen kunnen een verklaring van omtrent gedrag (VOG) overleggen.
- De belofte van geheimhouding wordt afgelegd voor de kerkenraad.
- De Interne Vertrouwenspersonen zijn gebonden aan het PKN-protocol en aan dit aanvullend protocol.
- Namen, telefoonnummers en e-mailadressen van Interne Vertrouwenspersonen worden in de kerkbode en op de website gepubliceerd.
- Indien nodig zal de Interne Vertrouwenspersonen een of meerdere cursussen volgen, die nodig zijn voor een passende uitoefening van zijn functie. De Hervormde Gemeente bekostigt deze.
- De Interne Vertrouwenspersoon is verantwoording schuldig aan de Algemene Kerkenraad. Dit houdt in dat zij eenmaal per jaar (in maart) van hun werkzaamheden (schriftelijk) verslag uitbrengen aan

de Algemene Kerkenraad. In dit verslag wordt geen specifieke informatie over individuele zaken, zoals namen van betrokkenen e.d. opgenomen.

- Een Externe Vertrouwenspersoon kan worden uitgenodigd voor een consistorieoverleg. In dit overleg adviseert hij/zij over zaken in relatie tot (het voorkomen van) seksueel misbruik en signaleren zij (risico's op) ongewenste gedragingen in pastorale relaties (zie lijst Externe vertrouwenspersonen en Ondersteuning voor kerkelijk werkers/kerkelijk vrijwilligers, pagina 9).
- Mocht er in de gemeente (seksueel) misbruik gesignaleerd worden bij een minderjarige of hulp gevraagd worden door een minderjarige (met name tot 16 jaar) dan is het volgende van belang:
  - Hiervan moet melding gemaakt worden bij de interne vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon dient de ouders in te lichten en er moet hulp worden ingeschakeld. Als ouders dit weigeren, is het belangrijk dat de kerk dit gezin niet uit het oog verliest.
  - In geval van seksueel misbruik dienen de externe vertrouwenspersonen van 'meldpunt seksueel misbruik en huiselijk geweld Hervormde gemeente Barneveld' van Elan te Barneveld en de (zeden)politie te allen tijde op de hoogte te worden gesteld.
  - De interne vertrouwenspersoon verwijst niet alleen door naar de externe vertrouwenspersonen van Elan, maar blijft zelf ook **vinger aan de pols houden en checkt of hulp ook daadwerkelijk op gang komt**. Dit om te voorkomen dat het kind tussen wal en schip terecht komt. In de praktijk komt voor dat ouders geen toestemming geven voor hulp òf wel toezeggen dat men hulp ontvangt, maar dit tussentijds weer afbreken. Het is dan juist van belang dat 'de kerk' verbinding blijft houden met de minderjarige. De interne vertrouwenspersoon dient dus in het contact samen op te gaan met de externe vertrouwenspersonen van Elan plus eventueel de zedenpolitie. De vertrouwenspersoon van de kerk is er voor het pastoraat.



Externe vertrouwenspersonen en Ondersteuning voor kerkelijk werkers/kerkelijk vrijwilligers  
Als een betaalde kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger bij een gemeentelid (seksueel) misbruik in pastorale of kerkelijke gezagsrelaties signaleert of het vermoeden heeft daarvan, bestaat de mogelijkheid om te overleggen of advies te vragen bij een onafhankelijke derde.

### **Meldpunt (seksueel) misbruik en huiselijk geweld Hervormde Gemeente Barneveld Elan**

Contactpersonen:

- De heer Jan Hendrik van Schothorst  
T| 06 345 12 279 / 0342 40 01 40  
E| [meldmisbruikpknb@elanbarneveld.nl](mailto:meldmisbruikpknb@elanbarneveld.nl)
- Mevrouw Annechien Vinke  
T| 06 202 92 954  
E| [meldmisbruikpknb@elanbarneveld.nl](mailto:meldmisbruikpknb@elanbarneveld.nl)

### **Vertrouwenspersonen van het interkerkelijk samenwerkingsverband tegen Seksueel Misbruik in Pastorale Relaties (SMPR).**

De vertrouwenspersonen van SMPR begeleiden en ondersteunen vrouwen en mannen na seksueel misbruik in een pastorale of gezagsrelatie bij het verwerken van wat hen is aangedaan en bij het een plaats geven van het misbruik in hun bestaan. Ze helpen bij de beslissing wel of geen klacht in te dienen of aangifte te doen bij de politie en staan hun cliënt tijdens een klachtenprocedure bij. Aan de begeleiding door een vertrouwenspersoon zijn geen kosten verbonden.

Coördinator:

- Mevrouw Lenny van den Brink – 't Hart  
T| 030 – 3038590  
E| [lennyvandenbrink@smpr.nl](mailto:lennyvandenbrink@smpr.nl)  
W| [www.smpr.nl](http://www.smpr.nl)

### **Gemeentebegeleiders SMPR**

(ondersteunen speciaal kerkenraden bij het hanteren van een situatie).

Coördinator:

- Mevrouw Lenny van den Brink – 't Hart  
T| 030 – 3038590  
E| [lennyvandenbrink@smpr.nl](mailto:lennyvandenbrink@smpr.nl)  
W| [www.smpr.nl](http://www.smpr.nl)

**Politie:**

- T| 112 als direct hulp nodig is
- T| 0900-8844 voor overige gevallen

## Werkwijze Algemene Omgangsregels en Gedragscode tegen seksueel misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties

De Algemene Kerkenraad en Wijkkerkenraden van de Hervormde Gemeente te Barneveld vraagt betaalde kerkelijk werkers en kerkelijk vrijwilligers uit de eerdergenoemde doelgroep (pagina 4) de Algemene Omgangsregels en Gedragscode tegen seksueel misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties te ondertekenen. Hiermee verklaart de kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger dat hij/zij deze kent en daarnaar handelt.

De eindverantwoordelijken van de aangeduide doelgroep zorgen er jaarlijks voor dat de inhoud van het Protocol (seksueel) misbruik in kerkelijke gezagsrelaties en Handreiking huiselijk geweld met Bijlage 1 kort besproken wordt op de eerste vergadering van het nieuwe seizoen en dat nieuwe betaalde kerkelijk werkers/kerkelijk vrijwilligers uit de eerdergenoemde doelgroep de Algemene Omgangsregels en Gedragscode tegen seksueel misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties ondertekenen. Kerkelijk vrijwilligers die niet in eerdergenoemde doelgroep vallen, krijgen jaarlijks van hun voorzitter/coördinator het document Algemene Omgangsregels. Bovengenoemde werkwijze wordt jaarlijks geëvalueerd door de documenteigenaar, het orgaan Pastoraat en Gemeenteopbouw.

De Algemene Omgangsregels en Gedragscode tegen seksueel misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties is te vinden in Bijlage 1.

# Bijlage 1

## Algemene Omgangsregels

en

## Gedragcode tegen seksueel misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties

Doelgroep: **betaalde kerkelijk werkers** (predikanten, jeugdwerkcoördinator, coördinator Hervormde Gemeente Barneveld en zij die bijstand verlenen in het pastoraat ) en **kerkelijk vrijwilligers** die werkzaam zijn als ambtsdrager, koster, pastoraal werker van Psycho Pastorale Begeleiding, Bevrijdingspastoraat, catecheet/mentor en jeugdleider (van zondagsschool, jeugdclub, Rafiki, Breakpoint, Dostyolu-jeugdactiviteiten. Athletes in Action, tienerbijbelstudie- en youth alphakring) en **voorzitters/coördinatoren** van: de catechese, alle soorten jeugdclubs/jeugdactiviteiten, Jeugdbeleidsraad, Pastoraat en Gemeenteopbouw, Centrale Evangelisatiecommissie, Sing-inn , Zendingscommissie, Huwelijkskring, Marriage Course, Kinderoppas, Bijbelklas, Jeugdweek en Dostyolu in de Hervormde Gemeente te Barneveld.

### Inleiding

De Algemene Kerkenraad van de Hervormde Gemeente Barneveld vindt afspraken belangrijk die gaan over de manier van omgaan met elkaar. Met het oog op het voorkomen van algemeen misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties, zijn er daarom Algemene Omgangsregels opgesteld. Alle leden moeten zich namelijk veilig kunnen voelen. Dit kan alleen als men elkaar in zijn/haar waarde laat en elkaar met respect behandelt. Alle vormen van ongelijkwaardige behandeling zoals pesten, machtsmisbruik, financiële uitbuiting, discriminerende, racistische, seksistische of (seksueel) intimiderende gedragingen of opmerkingen (of het hiertoe aanzetten) zijn in onze gemeente ontoelaatbaar.

De Algemene Kerkenraad heeft ook een Gedragcode tegen seksueel misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties opgesteld om grensoverschrijdend seksueel gedrag te voorkomen.

### Algemene omgangsregels

De Algemene Kerkenraad en de wijkkerkenraden van de Hervormde Gemeente Barneveld vragen de betaalde kerkelijk werkers/kerkelijk vrijwilligers uit bovengenoemde doelgroep onderstaande Algemene Omgangsregels na te leven:

1. Ik accepteer en respecteer de ander zoals hij is en discrimineer niet. Iedereen telt mee binnen de kerkelijke gemeente.
2. Ik houd rekening met de grenzen die de ander aangeeft.
3. Ik val de ander niet lastig.
4. Ik berokken de ander geen schade.
5. Ik maak op geen enkele wijze misbruik van mijn machtspositie.
6. Ik scheld niet en maak geen gemene grappen of opmerkingen over anderen.

7. Ik negeer de ander niet.
8. Ik doe niet mee aan pesten, uitlachen of roddelen.
9. Ik vecht niet, ik gebruik geen geweld, en ik bedreig de ander niet.
10. Ik kom niet ongewenst te dichtbij en raak de ander niet tegen zijn of haar wil aan.
11. Ik geef de ander geen seksueel getinte aandacht.
12. Ik stel geen ongepaste vragen en maak geen ongewenste opmerkingen over iemands persoonlijk leven of uiterlijk.
13. Als iemand mij hindert of lastig valt dan vraag ik hem/haar hiermee te stoppen. Als dat niet helpt vraag ik een ander om hulp.
14. Ik help anderen om zich ook aan deze afspraken te houden.

### Gedragscode tegen seksueel misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties

Ter voorkoming van grensoverschrijdend seksueel, erotisch of intiem gedrag dienen betaalde kerkelijk werkers / kerkelijk vrijwilligers van de eerder genoemde doelgroep zich te houden aan de volgende bepalingen. Het niet nakomen van deze bepalingen wordt gezien als een ernstige fout.

1. Seksuele handelingen en intieme relaties in pastorale contacten zijn onder geen beding geoorloofd.
2. Kerkelijk werkers/kerkelijk vrijwilligers zijn verplicht zich te onthouden van seksuele of intieme toenadering, ook als de pastorant (= gemeentelid) dit verlangt of daartoe uitnodigt.
3. In de relatie tussen de kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger en de pastorant kunnen bij de werker/vrijwilliger allerlei gevoelens ontstaan (bijvoorbeeld verliefdheid, afkeer, agressie, medelijden). Het kan gebeuren dat deze gevoelens een inhoud en/of intensiteit krijgen die zich niet verdraagt met de pastorale relatie, waardoor deze relatie verstoord wordt of dreigt te worden. Indien zich dat voordoet, moet de kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger overleggen met de Interne Vertrouwenspersoon of het pastorale contact kan worden voortgezet. Van dit overleg wordt een schriftelijk verslag gemaakt door de Interne Vertrouwenspersoon. Dit verslag wordt (eventueel alleen voor gezien) ondertekend door kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger. Het verslag blijft in beheer bij de Interne Vertrouwenspersoon.
4. Het is binnen het pastorale werk normaal dat er persoonlijke contacten bestaan tussen de kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger en een pastorant. Hij/zij zal zich hierbij echter voortdurend bewust moeten zijn van de noodzakelijke afstand die in acht genomen moet worden. Dit betekent geen fysiek contact.  
Bekijk per situatie of bezoek met twee kerkelijk werkers/kerkelijk vrijwilligers gewenst is.
5. Als het noodzakelijk is dat een kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger voor een langere tijd meer dan gewoon intensief pastoraal contact onderhoudt (te denken valt aan langdurige ziekte of psychosociale problemen van een pastorant) dan moet dit in het consistorieoverleg worden besproken. In principe wordt een dergelijk intensief contact door tenminste twee kerkelijk werkers/vrijwilligers onderhouden, die dit onderling bespreken en afstemmen. Indien het een vrouwelijke pastorant betreft, heeft het de voorkeur dat het contact door een man en een vrouw wordt onderhouden.
6. Wanneer een kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger seksueel misbruik door een collega-werker constateert, of ernstige vermoedens heeft, dient hij hiervan melding te maken bij de Interne Vertrouwenspersoon. De Interne Vertrouwenspersoon zet vervolgens het traject in volgens het PKN-protocol.
7. Wanneer een kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger van een pastorant hoort dat een andere kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger of ex-werker/vrijwilliger seksueel misbruik heeft gepleegd, dan wijst hij de pastorant op de mogelijkheden dit te bespreken met de Interne Vertrouwenspersoon. Ook als de pastorant geen contact met de Interne Vertrouwenspersoon wenst, zal de kerkelijk werker/kerkelijk

vrijwilliger de Interne Vertrouwenspersoon van het besprokene op de hoogte stellen. Wijs de pastoraat op de mogelijkheid om contact op te nemen met SMPR (Interkerkelijk samenwerkingsverband tegen Seksueel Misbruik in Pastorale Relaties) en Elan (Hulpverleningspraktijk in Barneveld). De afstand tot Elan en SMPR is vanzelfsprekend groter dan tot de Interne Vertrouwenspersoon (en daardoor anoniemer). Vanwege deze reden zou de pastoraat toch kunnen besluiten om hulp te zoeken.

8. Indien er een melding is van (vermoedelijk) seksueel misbruik van een pastoraat door een Interne Vertrouwenspersoon, zal de Interne Vertrouwenspersoon zijn werkzaamheden moeten opschorten. Het moderamen van de Algemene Kerkenraad benoemt gedurende die periode een plaatsvervangend Interne Vertrouwenspersoon.
9. In die gevallen waar de gedragscode niet (direct) voorziet, of bij twijfel over de toelaatbaarheid van bepaalde gedragingen ligt het binnen de verantwoordelijkheid van de begeleider om in de geest van de gedragscode te handelen en zo nodig daarover in contact te treden met de Interne Vertrouwenspersoon.

Aanvullende gedragsregels die specifiek gelden voor kerkelijk werkers/kerkelijk vrijwilligers in het jeugdwerk:

10. De catecheet/jeugdleider zal tijdens trainingsdagen, kampen, reizen, uitjes en dergelijke zeer terughoudend en met respect omgaan met het kind/de jongere en de ruimtes waarin zij zich bevinden, zoals de kleedkamer of hotelkamer.
11. De catecheet/jeugdleider heeft de plicht het kind/de jongere naar vermogen te beschermen tegen vormen van ongelijkwaardige behandeling en seksueel misbruik en zal er actief op toezien dat de gedragscode door iedereen die bij het kind/de jongere is betrokken, wordt nageleefd.
12. De catecheet/jeugdleider dient langdurig, intensief contact met de jongere te vermijden en voert de gesprekken in 'transparante' ruimtes.
13. De catecheet/jeugdleider belooft geen geheimhouding aan jongeren. Het is belangrijk dat contact tussen jeugdleiders en jongeren over meerdere schouders verdeeld worden. Zo blijft er balans tussen elkaar vertrouwen en elkaar beschermen.

Mocht er in strijd met deze regels of in de geest van deze regels worden gehandeld dan zal conform de dan geldende regels binnen de kerkelijke structuur van de Protestantse Kerk Nederland worden gehandeld.

Deze Algemene Omgangsregels en Gedragscode tegen seksueel misbruik is vastgesteld door de Algemene kerkenraad van de Hervormde Gemeente te Barneveld op 25 november 2015.

Gelezen en ondertekend door;

Datum

Naam

.....

*(Vul hier uw naam en de datum in)*

## Huiselijk geweld

### Inleiding

Onder huiselijk geweld verstaan we geweld en mishandeling in de thuisomgeving. Hieronder valt lichamelijke en psychische mishandeling, financiële uitbuiting, (emotionele) verwaarlozing en seksueel misbruik. Dit geldt voor kinderen, partners en ouderen (bv. ouderenmishandeling door mantelzorgers).

### Meer weten?

Als een betaalde kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger meer wil weten over Huiselijk geweld of behoefte heeft aan een pastorale handreiking, kan men informatie vinden op de volgende websites of het Kerkelijk Bureau van de Hervormde Gemeente te Barneveld.

1. **Veilig Thuis** (Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, Midden Gelderland, Noord en Oost Gelderland).  
W| [www.vooreenveiligthuis.nl](http://www.vooreenveiligthuis.nl)

Hier is informatie te vinden over o.a. wat Huiselijk geweld precies inhoudt, wat de signalen zijn en wat je kunt doen.

2. **“Huiselijk geweld – handreiking voor het pastoraat”**. Handreiking voor wie pastoraal werk doet in kerkelijke gemeentes met informatie over huiselijk geweld en wat gemeente kan doen om dit te voorkomen: <https://webwinkel.pkn.nl/handreiking-huiselijk-geweld/4200-0133>. Tevens te leen bij Kerkelijk Bureau van de Hervormde Gemeente Barneveld..

### Ondersteuning voor betaalde kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger

Als een kerkelijk werker/kerkelijk vrijwilliger bij een gemeentelid Huiselijk geweld signaleert of het vermoeden heeft daarvan, kan hij/zij ondersteuning vragen bij:

Interne vertrouwenspersonen:

#### **Psycho Pastorale Begeleiding (PPB):**

- Mevrouw Marjolein van der Want – Groenevelt  
T| 06–1879 6168  
E| [ppb@hervormdbarneveld.nl](mailto:ppb@hervormdbarneveld.nl)
- De heer Cock Kroon  
T| 0342 – 418485  
E| [j.kroon62@kpnplanet.nl](mailto:j.kroon62@kpnplanet.nl)

Externe vertrouwenspersonen:

**Meldpunt (seksueel) misbruik en huiselijk geweld Hervormde Gemeente Barneveld  
Elan**

Contactpersonen:

- De heer Jan Hendrik van Schothorst  
T| 06 345 12 279 / 0342 40 01 40  
E| [meldmisbruikpknb@elanbarneveld.nl](mailto:meldmisbruikpknb@elanbarneveld.nl)
- Mevrouw Annechien Vinke  
T| 06 202 92 954  
E| [meldmisbruikpknb@elanbarneveld.nl](mailto:meldmisbruikpknb@elanbarneveld.nl)

**Veilig Thuis**

- Contact:  
T| 0800 – 2000 (gratis landelijk nummer, 24/7 bereikbaar, melden kan anoniem)  
W| [www.vooreenveiligthuis.nl](http://www.vooreenveiligthuis.nl)

# Bijlage 2

## Toelichting en Stappenplan voor catecheten, mentoren en jeugdwerkers (seksueel) misbruik in de kerk en huiselijk geweld

Helaas hebben veel kinderen en jongeren in Nederland te maken met misbruik en mishandeling. Onder kindermishandeling vallen fysiek geweld, verwaarlozing, misbruik en getuige zijn van huiselijk geweld. Misbruik of mishandeling vindt niet alleen plaats binnen het gezin of de familie, maar kan hen ook door anderen worden aangedaan. Onder jongeren kan er bijvoorbeeld (seksueel) grensoverschrijdend gedrag plaats vinden door leeftijdsgenoten of binnen een relatie. Ook kan er sprake zijn van (seksueel) misbruik in pastorale of kerkelijke gezagsrelaties.

We kunnen als gemeente niet alles voorkomen en we weten niet alles wat er gebeurt. Maar er is veel wat we wél kunnen doen:

- proberen om het te voorkomen;
- signaleren en openheid te creëren;
- goed handelen wanneer het zich voordoet.

Als catecheet/mentor/jeugdleader sta je in relatie met je jongeren. Vanuit die relatie kun je veel betekenen op alle drie deze terreinen.

### Protocol Misbruik en Huiselijk geweld

De Hervormde Gemeente Barneveld heeft in 2016 een ‘**Protocol (seksueel) misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties en Handreiking huiselijk geweld**’ ingevoerd. Hier vind je belangrijke richtlijnen en handvatten voor jouw rol als mentor (met o.a. een lijst met hulpverleningsadressen). Deze bijlage 2 is onderdeel van het protocol. Je vindt deze ook op

**<http://onzegemeente.hervormdbarneveld.nl/protocolseksueelmisbruik.html>**

In dit document (bijlage 2) vind je extra informatie voor wanneer een jongere je vertelt slachtoffer te zijn (geweest) van misbruik of mishandeling. Deze stappen zijn gebaseerd op de Meldcode, ingesteld door de rijksoverheid en Veilig Thuis (zie [www.meldcode.nl](http://www.meldcode.nl)).

### Eerste reactie

Als een jongere je hierover vertelt is dat een belangrijke stap. Probeer zelf rustig te blijven en laat de jongere vertellen. Neem het verhaal altijd serieus! Het is niet aan jou om te beoordelen wat waar of niet waar is, dat komt later in het proces vanzelf aan bod. De eerste stap is luisteren.

### Geheimhouding

Beloof **nooit** geheimhouding! Je kunt vertellen dat je zorgvuldig omgaat met wat de jongere je vertelt en dat je het met hem/haar zult bespreken als je vindt dat iemand anders geïnformeerd moet worden.

### Iemand erbij halen

Het verhaal van de jongere moet op de juiste plek komen, waar hij of zij in het vervolg van het proces goed begeleid kan worden. Binnen de kerk zijn dat de vertrouwenspersonen van Psycho Pastorale



Begeleiding (PPB). Jongeren kunnen om verschillende redenen liever met iemand anders praten. Alternatieven zijn de huisarts, Meldpunt Elan Barneveld, Kinder- en jongerentelefoon 'Chris' en Veilig Thuis.

Zie voor adressen van vertrouwenspersonen PPB en genoemde organisaties:

**<http://onzegemeente.hervormdbarneveld.nl/hulpverleningsadressen.html>**

### Intern overleg

De kerkelijke gemeente is in eerste instantie verantwoordelijk voor hoe het proces verder gaat. Als mentor kun je deze situatie bespreken met je wijkcoördinator en/of met de vertrouwenspersoon binnen de gemeente. Je kunt zelf ook altijd vrijblijvend overleggen met Veilig Thuis, of dat door de vertrouwenspersoon laten doen. Belangrijk is dat je als gemeente een goede inschatting maakt van de (ernst van de) situatie en zorgvuldig overweegt welke stappen je zet, wie daarin de leiding neemt en wie met wie contact heeft.

### Beslissen wat te doen

Het kan zijn dat je nog informatie mist om een goede afweging te kunnen maken. In dat geval is de volgende stap meer informatie vergaren en kom je daarna weer terug bij 'intern overleg'. Op basis van de situatieanalyse beslis je wat de volgende stappen zijn.

### Nazorg jongere

Ook wanneer er eventueel een hulptraject in gang is gezet, heeft de jongere binnen de gemeente coaching en begeleiding nodig, iemand op wie hij/zij kan terugvallen. Dit kan de mentor doen, het kan ook iemand anders binnen de gemeente zijn. Het verwerken van ingrijpende gebeurtenissen als misbruik en mishandeling heeft tijd nodig. Het verwerken gaat in stapjes, alsof je steeds een laagje verder komt. Wanneer je zoiets op jonge leeftijd mee maakt, is de impact extra groot. Het verwerken gaat ook dan in stapjes, maar meestal in een grilliger patroon, in golven. Het brein ontwikkelt zich nog in de loop der jaren. Met het volwassen worden, ontwikkelen zich nieuwe inzichten en vaardigheden, waarmee ze de situatie op een andere manier kunnen bekijken en beoordelen. Dat geeft weer een nieuwe stap in het verwerken. Het mooiste is het wanneer zij gedurende al die jaren iemand hebben op wie zij terug kunnen vallen en die hen helpt in dit proces.

Op de volgende pagina vind je:

- de stappen in een kort en bondig overzicht
- een overzicht van websites met achtergrond informatie, filmpjes en situatieschetsen.

## STAPPENPLAN

Wat als tijdens catechese of club naar boven komt dat een jongere te maken heeft (of heeft gehad) met huiselijk geweld of misbruik? De kerk is in eerste instantie verantwoordelijk om dit proces te begeleiden.

### 1. Luisteren

Luisteren, serieus nemen, niet invullen of conclusies trekken maar zo open mogelijk luisteren en een inschatting maken van de ernst van de situatie. Jongere bemoedigen & bevestigen: het is goed om de stilte te verbreken en het in de openheid te brengen, dan kunnen we er iets aan doen, je helpen.

### 2. Iemand erbij halen

Vragen welke mensen al op de hoogte zijn van de situatie. De jongere stimuleren om iemand in vertrouwen te nemen: iemand uit eigen netwerk, vertrouwenspersoon uit de kerk (PPB) of een instantie (Veilig Thuis, meldpunt Elan Barneveld, Huisarts, Stichting Chris met anonieme chat mogelijkheid). Zie <http://onzegemeente.hervormdbarnveld.nl/hulpverleningsadressen.html>

### 3. Intern overleg, signalen wegen

Afhankelijk van de ernst van de situatie: ter plekke of anders zo spoedig mogelijk overleggen met je wijkcoördinator en/of vertrouwenspersoon van de gemeente.  
Eventueel overleg met Veilig Thuis.

### 4. Beslissen wat te doen

Informeren jongere.  
Contact ouders.  
Contact met mentor/andere betrokkenen.

### 5. Nazorg jongere

De mentor heeft tips en handvatten nodig voor zijn/haar contact met de jongere. De jongere heeft iemand nodig (naast eventuele hulpverlening) als maatje, om op terug te kunnen vallen.

## PRAKTISCHE HANDVATTEN EN ACHTERGRONDINFORMATIE

Praktische handvatten voor bezinning en gesprek in het team over (seksueel) misbruik en huiselijk geweld zijn te vinden op:

- [www.eenveiligekerkerk.nl](http://www.eenveiligekerkerk.nl)
- [www.meldpuntmisbruik.nl](http://www.meldpuntmisbruik.nl)
- [www.inveiligehandened.nl](http://www.inveiligehandened.nl)

Met name bij de twee laatstgenoemde websites vind je informatie over achtergronden, inspiratieverhalen, filmpjes, praktische werkvormen, leren signaleren en bespreekbaar maken enz.

Dit document is opgesteld i.s.m. Wietske Noordzij van de organisatie 'Raise Up' naar aanleiding van de Hot Item driedaagse 2018 over 'Verbreek de stilte' - misbruik en huiselijk geweld